

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 19ης Δεκεμβρίου 1968*

Στην υπόθεση 13/68,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, του Corte d'Appello di Roma, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Salgoil SpA, υπό εκκαθάριση, Μιλάνο,

και

Υπουργείου Εξωτερικού Εμπορίου της Ιταλικής Δημοκρατίας, Ρώμη,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και επομένων της εν λόγω Συνθήκης,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους R. Lecourt, πρόεδρο, A. Trabucchi και J. Martens de Wilmars, προέδρους τμήματος, A. M. Donner, W. Strauss (εισηγητή), R. Monaco και P. Pescatore, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Gand

γραμματέας: A. van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

Με διάταξη της 9ης Ιουλίου 1968, που περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 11 Ιουλίου 1968, το Corte d'Appello (Εφετείο) της Ρώμης, υπέβαλε δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της ΕΟΚ δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και επομένων της εν λόγω Συνθήκης.

I — Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

Το ιταλικό Υπουργείο Εξωτερικού Εμπορίου, καθού της κύριας δίκης, ισχυρίζεται ότι αφού το παραπέμπον δικαστήριο απέσχε της διαπιστώσεως ότι η διαφορά ενώπιόν του αφορά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, τα υποβληθέντα ερωτήματα είναι απαράδεκτα στο σύνολό τους.

Αυτή η διαφορά αφορά στην πραγματικότητα την εισαγωγή προϊόντων προελεύσεως τρίτων χωρών.

Το άρθρο 177, το οποίο στηρίζεται σε σαφή διάκριση λειτουργιών μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, δεν επιτρέπει σ' αυτό να κρίνει τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως ούτε να αμφισβητήσει το σκεπτικό της αιτήσεως ερμηνείας.

Όταν ένα εθνικό δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία νομοθετικού κειμένου κοινοτικού δικαίου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι θεωρεί αυτή την ερμηνεία απαραίτητη για την επίλυση της διαφοράς.

Επομένως, το Δικαστήριο δεν μπορεί να απαιτήσει από το εθνικό δικαστήριο τη ρητή διαβεβαίωση ότι είναι εφαρμοστέο το νομοθετικό κείμενο, την ερμηνεία του οποίου θεωρεί απαραίτητη.

Εφόσον η επίκληση του εν λόγω νομοθετικού κειμένου δεν είναι προδήλως πεπλανημένη, το Δικαστήριο εγκύρως επιλαμβάνεται του προδικαστικού ερωτήματος.

Το ζήτημα αν εφαρμόζεται η μία ή άλλη από τις διατάξεις, των οποίων ζητείται η ερμηνεία στην υπό κρίση υπόθεση, εκφεύγει της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου και υπάγεται στην αρμοδιότητα του παραπέμποντος δικαστηρίου.

Κατά συνέπεια, η προβαλλόμενη ένσταση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

II — Επί του πρώτου ερωτήματος

Με το πρώτο ερώτημά του, το Corte d'Appello της Ρώμης ζητεί από το Δικαστήριο να καθορίσει «αν τα άρθρα 30 και επόμενα της Συνθήκης, ειδικότερα το άρθρο 31, γεννούν αποτελέσματα στις σχέσεις μεταξύ ενός κράτους μέλους και των υπηκόων του».

Αυτό το ερώτημα, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που υπέβαλε το παραπέμπον δικαστήριο, φαίνεται ότι αφορά μόνο την ερμηνεία των άρθρων 30, 31, 32, πρώτη παράγραφος και δεύτερη παράγραφος, δεύτερη περίοδος, και 33, παράγραφοι 1 και 2, εδάφιο 1.

α) Όσον αφορά το άρθρο 30, μετά την εξαγγελία γενικής απαγορεύσεως των ποσοτικών περιορισμών και των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος, προσθέτει «με την επιφύλαξη των ακολούθων διατάξεων».

Μεταξύ αυτών των διατάξεων, τα άρθρα 31, 32 και 33 καθορίζουν το περιεχόμενο της προαναφερθείσης απαγορεύσεως κατά τη μεταβατική περίοδο.

Αφού η υπό κρίση υπόθεση αφορά χρονική περίοδο κατά την οποία ήταν εφαρμοστέες οι εν λόγω διατάξεις, δεν συντρέχει λόγος να εξεταστεί το περιεχόμενο της απαγορεύσεως του άρθρου 30 μετά τη λήξη της ισχύος των πιο πάνω άρθρων.

β) Όσον αφορά το άρθρο 31, το πρώτο του εδάφιο ορίζει ότι: «Τα κράτη μέλη δεν εισάγουν μεταξύ τους νέους ποσοτικούς περιορισμούς ή μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος.»

Η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου καθορίζει το επίπεδο ελευθερώσεως σε σχέση με το οποίο πρέπει να νοηθεί η έκφραση «νέοι περιορισμοί», παραπέμποντας προς τον σκοπό αυτό στις «αποφάσεις του Συμβουλίου του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας της 14ης Ιανουαρίου 1955».

Επιπλέον η εν λόγω παράγραφος ορίζει ότι «τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή τους πίνακες τους για τα προϊόντα που ελευθερώθηκαν κατ' εφαρμογή των αποφάσεων αυτών το αργότερο έξι μήνες από την έναρξη της ισχύος της παρούσης συνθήκης», προβλέπει δε ότι «οι πίνακες αυτοί παγιοποιούνται μεταξύ των κρατών μελών».

Μετά την κοινοποίηση αυτών των πινάκων ή, το αργότερο, μετά τη λήξη της προθεσμίας προς κοινοποίηση, το άρθρο 31 επιβάλλει σαφή απαγόρευση, η οποία συνίσταται στην υποχρέωση όχι ενεργείας, αλλά μη ενεργείας.

Αυτή η υποχρέωση δεν συνοδεύεται από καμία επιφύλαξη των κρατών να εξαρτήσουν την εφαρμογή της από θετική πράξη εσωτερικού δικαίου ή από ενέργεια των οργάνων της Κοινότητας.

Η απαγόρευση του άρθρου 31 προσφέρεται απόλυτα από τη φύση της να παραγάγει άμεσα αποτελέσματα στις έννομες σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των πολιτών τους.

Το άρθρο 31 γεννά, επομένως, δικαιώματα τα οποία τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να διασφαλίζουν.

γ) Όσον αφορά το άρθρο 32, πρώτη παράγραφος, ορίζει ότι «τα κράτη μέλη δεν καθιστούν περισσότερο περιοριστικές στις μεταξύ τους συναλλαγές τις ποσοτώσεις και τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος που υφίστανται κατά την έναρξη της παρούσης συνθήκης».

Για λόγους ανάλογους προς εκείνους που μόλις εκτέθηκαν για το άρθρο 31, η προαναφερθείσα διάταξη είναι από τη φύση της πρόσφορη για να παραγάγει τα ίδια αποτελέσματα στις έννομες σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των πολιτών τους.

δ) Όσον αφορά τις διατάξεις του άρθρου 32, τελευταία περίοδος, καθώς και του άρθρου 33, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, εδάφιο 1, οι διατάξεις αυτές αποσκοπούν στην προοδευτική κατάργηση, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, των ποσοτώσεων και των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος που υφίσταντο την ημέρα κατά την οποία άρχισε να ισχύει η Συνθήκη.

Η τελευταία περίοδος του άρθρου 32 διακηρύσσει την αρχή, ενώ το άρθρο 33 καθορίζει τις λεπτομέρειες.

Επομένως, οι προαναφερθείσες διατάξεις πρέπει να εξεταστούν στο σύνολό τους.

Κατά το γράμμα της παραγράφου 1 του άρθρου 33, τα κράτη μέλη ήταν υποχρεωμένα, ένα έτος μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης, να μετατρέψουν «τις ανοιχθείσες διμερείς ποσοστώσεις έναντι των άλλων κρατών μελών σε καθολικές ποσοστώσεις, προσιτές σε όλα τα άλλα κράτη μέλη χωρίς διάκριση». Σύμφωνα με την ίδια παράγραφο, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να αυξάνουν προοδευτικά το σύνολο των εν λόγω καθολικών ποσοστώσεων σε καθορισμένες ημερομηνίες και σύμφωνα με ορισμένο ρυθμό.

Τέλος, το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 33 καθορίζει, ακολουθώντας ανάλογα κριτήρια, το ρυθμό αύξησης που πρέπει να εφαρμόζεται στην περίπτωση προϊόντος που «δεν έχει ελευθερωθεί», του οποίου «η καθολική ποσόστωση δεν φθάνει το 3% της εθνικής παραγωγής του σχετικού κράτους».

Αυτές οι διατάξεις εξαγγέλλουν υποχρεώσεις, οι οποίες δεν εξαρτώνται, ως προς την εκτέλεσή τους ή τα αποτελέσματά τους, από την παρεμβολή καμιάς πράξεως των οργάνων της Κοινότητας.

Εντούτοις, επειδή πρόκειται για υποχρεώσεις ενεργείας, πρέπει να εξεταστεί αν τα κράτη διαθέτουν, για την εκτέλεσή τους, ευχέρεια εκτιμήσεως, ικανής να αποκλείσει πλήρως ή μερικώς τα προαναφερθέντα αποτελέσματα.

Ορισμένη ευχέρεια εκτιμήσεως προκύπτει για τα κράτη μέλη από την υποχρέωση να μετατρέπουν «τις ανοιχθείσες διμερείς ποσοστώσεις σε καθολικές ποσοστώσεις» και από τις έννοιες «συνολική αξία» και «εθνική παραγωγή».

Πράγματι, ελλείψει οποιασδήποτε διευκρίνισης στη Συνθήκη όσον αφορά τα στοιχεία βάσει των οποίων πρέπει να υπολογιστούν αυτές οι αξίες και τις εφαρμοστέες μεθόδους, μπορούν να αντιμετωπιστούν περισσότερες λύσεις.

Γι' αυτούς τους λόγους, η εφαρμογή της τελευταίας περιόδου του άρθρου 32, καθώς και του άρθρου 33, δεν είναι επαρκώς σαφής ώστε να μπορέσει να αναγνωριστεί στις διατάξεις αυτές το προαναφερθέν άμεσο αποτέλεσμα.

III — Επί του δευτέρου ερωτήματος

Με το δεύτερο ερώτημά του, το Corte d'Appello της Ρώμης ζητεί από το Δικαστήριο «να εξετάσει σε τι συνίσταται η έννομη προστασία που παρέχεται έτσι στην προσωπική κατάσταση ενός ιδιώτη έναντι του κράτους· δηλαδή να εξετάσει αν οι εν λόγω κανόνες παρέχουν στα ατομικά συμφέροντα του ιδιώτη προστασία άμεση και αμέσως, αποκλείοντας οποιαδήποτε διακριτική εξουσία του κράτους, όταν ενεργεί ως δημοσία διοίκηση, να εναντιώνεται σ' αυτά τα συμφέροντα, ή αν, αντίθετα, οι κανόνες αυτοί, σε συνάρτηση ιδίως με τις διατάξεις των άρθρων 36, 224 και 226 της Συνθήκης, έχουν άμεσο σκοπό μόνο την προστασία των δημοσίων συμφερόντων των κρατών μελών μέσα στα κοινοτικά πλαίσια και αν, επομένως, ο προορισμός τους είναι να εξασφαλίσουν καταρχάς και κατά τρόπο άμεσο μόνο το να είναι οι διοικητικές ενέργειες σύμφωνες προς αυτά τα συμφέροντα, έτσι ώστε να πρέπει να αναγνωρισθεί, αφενός, ότι κάθε κράτος μέλος διατηρεί έναντι των υπηκόων του την εξουσία να επιβάλλει περιορισμούς στις εξαγωγές, αφετέρου ότι, λαμβανομένου υπόψη επίσης του δημοσίου συμφέροντος του κράτους και όχι των ατομικών συμφερόντων των ιδιωτών, οι εν λόγω κανόνες της Συνθήκης αφορούν μόνο τη νόμιμη άσκηση αυτής της εξουσίας και όχι την ύπαρξή της».

Αφού αυτό το ερώτημα δεν τέθηκε παρά μόνο για την περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο, πρέπει να εξεταστεί μόνο σε σχέση με τις διατάξεις, για τις οποίες αναγνωρίστηκε ότι παράγουν άμεσα αποτελέσματα.

1. Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

Το Ιταλικό Υπουργείο Εξωτερικού Εμπορίου, καθού στην κύρια δίκη, ισχυρίζεται ότι το παρόν ερώτημα είναι απαράδεκτο. Πράγματι, ζητώντας από το Δικαστήριο «να εξετάσει σε τι συνίσταται» η έννομη προστασία που παρέχεται ενδεχομένως στους ιδιώτες, το Corte d'Appello της Ρώμης εγείρει ζήτημα που υπάγεται στην ερμηνεία του εσωτερικού δικαίου.

Αυτός ο ισχυρισμός δεν μπορεί να γίνει δεκτός, διότι το παρόν ερώτημα αφορά την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου.

Το ερώτημα αυτό συμπληρώνει το πρώτο, διότι αποσκοπεί στο να διευκρινιστεί ποια είναι η φύση και το περιεχόμενο των αποτελεσμάτων που έχουν οι εν λόγω διατάξεις της Συνθήκης.

2. Επί της ουσίας

Από τις θεμελιώδεις αρχές της Συνθήκης, καθώς και από τους στόχους στους οποίους αποβλέπει, προκύπτει ότι οι διατάξεις των άρθρων 31 και 32, πρώτη παράγραφος, έχουν εισχωρήσει στην εσωτερική έννομη τάξη και ισχύουν άμεσα στην έννομη αυτή τάξη.

Το πολύπλοκο ορισμένων καταστάσεων σε ένα κράτος δεν μπορεί να αλλοιώσει τη νομική φύση μιας κοινοτικής διατάξεως που ισχύει άμεσα, τούτο δε και για τον λόγο ότι οι κοινοτικοί κανόνες πρέπει να επιβάλλονται με την ίδια ισχύ σε όλα τα κράτη μέλη.

Οι διατάξεις των άρθρων 31 και 32 επιβάλλουν στις αρχές και ιδίως στα αρμόδια δικαστήρια των κρατών μελών την υποχρέωση να διασφαλίζουν τα συμφέροντα των πολιτών, τα οποία θίγονται από ενδεχόμενη παράβαση των εν λόγω διατάξεων, εξασφαλίζοντάς τους προστασία των συμφερόντων τους άμεσα και αμέσως, τούτο δε όποια και αν είναι η σχέση που υφίσταται στο εσωτερικό δικαίωμα μεταξύ αυτών των συμφερόντων και του δημοσίου συμφέροντος στο οποίο αναφέρεται το ερώτημα.

Εναπόκειται στην εθνική έννομη τάξη να καθορίσει το αρμόδιο δικαστήριο για να εξασφαλίσει αυτή την προστασία και να αποφασίσει, προς τον σκοπό αυτό, πώς μπορεί να χαρακτηριστεί η ατομική κατάσταση που προστατεύεται με τον τρόπο αυτό.

Από τα άρθρα 36, 224 και 226 της Συνθήκης δεν μπορεί να αντληθεί αντίθετος ισχυρισμός.

Πράγματι, αν και αυτές οι διατάξεις δίνουν ιδιαίτερη σημασία στο συμφέρον των κρατών μελών, πρέπει εντούτοις να παρατηρηθεί ότι αφορούν εξαιρετικές περιπτώσεις, σαφώς καθορισμένες και δεν προσφέρονται για καμία διασταλτική ερμηνεία.

Επομένως, στο παρόν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι στο μέτρο που οι εν λόγω διατάξεις παρέχουν στους πολίτες δικαιώματα, τα οποία πρέπει να διασφαλίζουν τα εθνικά δικαστήρια, αυτά τα τελευταία είναι υποχρεωμένα να εξασφαλίζουν την προστασία των εν λόγω δικαιωμάτων· εναπόκειται όμως στην έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να καθορίσει το αρμόδιο δικαστήριο και να χαρακτηρίσει, για τον σκοπό αυτό, αυτά τα δικαιώματα, σύμφωνα με τα κριτήρια του εσωτερικού δικαίου.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

έχοντας υπόψη τα διαδικαστικά έγγραφα,

αφού άκουσε την έκθεση του εισηγητή δικαστή, τις προφορικές παρατηρήσεις των διαδίκων της κύριας δίκης και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, καθώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα,

έχοντας υπόψη τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και ιδίως τα άρθρα 30, 31, 32, 33, 36, 177, 224, και 226, το Πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και ιδίως το άρθρο 20, και τον Κανονισμό Διαδικασίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Corte d'Appello di Roma με Διάταξή του της 9ης Ιουλίου 1968, αποφαινεται:

- 1) Μετά την κοινοποίηση των πινάκων των ελευθερωθέντων προϊόντων ή, το αργότερο, μετά την εκπνοή της προθεσμίας κοινοποίησης που ορίζεται στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 31 της Συνθήκης ΕΟΚ, το άρθρο αυτό παράγει άμεσα αποτελέσματα στις σχέσεις μεταξύ ενός κράτους μέλους και των πολιτών του και δημιουργεί, υπέρ αυτών των τελευταίων, δικαιώματα τα οποία τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να διασφαλίζουν.
- 2) Το άρθρο 32, πρώτη παράγραφος, παράγει τα ίδια αποτελέσματα και δημιουργεί τα ίδια δικαιώματα.
- 3) Τα εθνικά δικαστήρια έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν τα δικαιώματα που παρέχουν τα εν λόγω άρθρα, εναπόκειται δε στην έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να καθορίσει το αρμόδιο δικαστήριο και να χαρακτηρίσει, για τον σκοπό αυτό, αυτά τα δικαιώματα, σύμφωνα με τα κριτήρια του εσωτερικού δικαίου.

SALGOIL ΚΑΤΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

Κρίθηκε στο Λουξεμβούργο στις 19 Δεκεμβρίου 1968.

Lecourt	Trabucchi	Martens de Wilmars	
Donner	Strauss	Monaco	Pescatore

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 19 Δεκεμβρίου 1968.

Ο Γραμματέας
A. van Houtte

Ο Πρόεδρος
R. Lecourt